

## שחרור ממעצר עד תום ההליכים

מעצר עד תום ההליכים הוא כליאה זמנית של אדם או הגבלת תנועותיו לצורכי חקירה, מניעת שיבוש הליכי חקירה או איום מצדו. עקרון מנחה במשפטנו הוא כי מעצר אינו מהווה מקדמה על חשבון העונש אלא נועד לתת מענה לצרכים כאמור בלבד. מעצר עד תום ההליכים (סעיף 21 לחוק המעצרים) מהווה מגבלה קשה מאוד על חירות האדם, ויכול להימשך ימים, שבועות ואף חודשים. מצב זה קורה כאשר המשטרה מבקשת להאריך את מעצרו של חשוד שהוגש כנגדו כתב אישום עד לסיום ההליכים המשפטיים, ואף במקרים בהם עדיין לא הוגש כתב אישום אך קיימת כוונה להגישו בהמשך. עו"ד אסף דוק מסביר מהו מעצר עד תום ההליכים, תנאיו ומרכיביו.

### הליכי מעצר שונים בישראל

על מנת להבין את הגורמים המובילים למעצר עד תום ההליכים יש להכיר תחילה את הליכי המעצר השונים שקיימים בישראל:

#### מעצר ראשוני

מבוצע על ידי שוטר ובפועל בתחנת המשטרה. מעצר זה שיכול להתבצע ללא צו שופט מחייב את הבאת העצור בפני קצין ממונה במשטרה, הבודק את המקרה ומחליט באם לעצרו או לשחררו עם או ללא ערבות. כמו כן, מעצר ראשוני יכול להתקיים עם צו שופט, ועדיין בסמכותו של קצין ממונה לקבוע אם לשחרר את העצור עם או ללא ערבות.

#### מעצר ימים

זהו מעצר לתקופת החקירה, אשר מכונה גם מעצר לפני הגשת כתב אישום, ומבוצע תוך 24 שעות ממועד המעצר הראשוני. החלטה עליו מצויה רק בסמכותו של שופט, היכול לקבוע את שחרורו של החשוד עם או ללא ערובה, או על הארכת מעצרו עד 15 יום. יחד עם זאת, ניתן להאריך את המעצר עד להגשת כתב האישום, ולתקופה שבסך הכול אינה עולה על 30 ימים במצטבר. כמו כן, באישורו של היועץ המשפטי לממשלה ניתן להאריך את תקופת מעצר ימים לתקופה שבסך הכל אינה עולה על 75 ימים. מעבר לכך, רק שופט מטעם בית המשפט העליון רשאי להאריך מעצר עד להגשת כתב אישום לפרקי זמן נוספים של 90 ימים לכל התקופה.

#### מעצר לפי הצהרת תובע

זהו הליך מעצר בין תום החקירה לשלב הגשת כתב האישום על-ידי התביעה ורק שופט רשאי להחליט עליו. המעצר נמשך 5 ימים לתקופה הנדרשת להכנת כתב האישום. יחד עם זאת, על פי הלכת בית המשפט העליון בפסיקותיו בנושא, גם בשלב הצהרת התובע מצווה בית המשפט לשקול את אפשרות שחרור החשוד ממעצר בתנאים מגבילים (מעצר בית, איזוק אלקטרוני, הפקדת פיקדונות, חתימה על ערבויות והתחייבויות וכדומה) ואל לו לשמש כחותמת גומי ל"הצהרת תובע".

#### מעצר עד תום ההליכים

מעצר עד תום ההליכים הוא הליך שבמסגרתו מחליט בית המשפט שבפניו הוגש כתב אישום האם להמשיך ולהורות על מעצרו של נאשם עד לגמר ההליך המשפטי וקבלת פסק דין בעניינו. אם בית המשפט לא קבע אחרת, מעצר זה יכול להימשך ברציפות עד 9

חודשים, שלאחריהם אם לא התקבל פסק דין החשוד ישוחרר עם או ללא ערבות. מעבר לכך, רק שופט מטעם בית המשפט העליון יכול להאריך את המעצר לזמן נוסף של 90 ימים. יש לציין כי במידה ולאחר שעברו 30 ימים ממועד הגשת כתב האישום משפטו של הנאשם לא החל, אזי הוא ישוחרר עם או ללא ערבות.

## 4 התנאים המצטברים למעצרו של נאשם עד תום ההליכים

תנאי הבסיס לקיום מעצר משתנים בהתאם לשלב בהליך המשפטי בו מוגשת הבקשה. יחד עם זאת, קיימים 4 תנאים בסיסיים המתקיימים במרבית המקרים של מעצר עד תום ההליכים, ודורשים את בחינתו של בעל הסמכות בעניין בין אם מדובר בשופט, קצין ממונה או שוטר. תנאים אלו כוללים בשלב הראשון את קיומו של בסיס ראיות בעל ודאות מספק לביצוע העבירות המיוחסות לחשוד. לאחר מכן, ייבחן אם קיימת עילה מוצדקת למעצרו של האדם, ולבסוף המעצר יאושר רק לאחר שנבחנו ולא נמצאו חלופות מעצר מידתיות.

1. **קיומה של עילת מעצר** - בית המשפט יורה על מעצר עד תום ההליכים במקרים בהם ישנו יסוד סביר לחשש לשיבוש (התחמקות, העלמת ראיות, השפעה על עדים) או למסוכנות (לביטחון של אדם, של הציבור או של המדינה) מצד הנאשם. אישום באחת העבירות הבאות מקים **חזקת מסוכנות** ועל הנאשם מוטל הנטל להפריכה: עבירה שדינה מיתה או מאסר עולם, עבירות ביטחון, עבירה לפי פקודת הסמים המסוכנים (למעט עבירה של שימוש עצמי), עבירה שנעשתה באלימות חמורה או באכזריות או תוך כדי שימוש בנשק קר או חם ועבירת אלימות בנן משפחה.

2. **קיומן של ראיות לכאורה** - בית המשפט לא יורה על מעצר עד תום ההליכים, אלא אם נוכח שיש ראיות לכאורה להוכחת האשמה. ראיות לכאורה הן ראיות גולמיות, אשר לגביהן קים סיכוי סביר שעיובודן במהלך המשפט יוביל לראיות (רגילות) אשר מבססות את אשמה מעל לכל ספק סביר.

3. **היעדר חלופת מעצר** - בית המשפט יורה על מעצר תום ההליכים כאשר לא ניתן להשיג את מטרת המעצר בדרך של שחרור הנאשם בערובה או בתנאי שחרור שפגיעתם בחירותו פחותה.

4. **חובת ייצוג** - חובה על הנאשם להיות מיוצג על ידי עורך דין, אלא אם כן הודיע מראש על רצונו שלא להיות מיוצג.

## מעצר לצורכי הגשת ערר על שחרור נאשם ממעצר

במידה ובית המשפט החליט שלא לעצור אדם עד תום ההליכים המשפטיים נגדו, רשאית התביעה לבקש את הארכת מעצרו למשך 72 שעות עד להגשת ערר מצידה. לאחר הגשת הערר יכול בית המשפט שבו נידון הערעור להורות על מעצר החשוד בתקופת הליך משפטי זה.

## ערר על החלטת מעצר עד תום ההליכים

**הגשת ערר על מעצר תום הליכים** - במצבים בהם הנאשם ועורך דינו סבורים כי נפלה טעות בהחלטת בית המשפט לעצור את הנאשם עד תום ההליכים המשפטיים נגדו, ניתן להגיש ערר לערכאת הערעור. אם בית המשפט השלום הוא זה שעצר את הנאשם עד תום ההליכים הערר יוגש בזכות לבית המשפט המחוזי. אם היה זה בית המשפט המחוזי שקבע מעצר עד תום ההליכים הערר יוגש ברשות לבית המשפט העליון.

**הגשת עיון חוזר** - אופציה נוספת העומדת לרשות עורך הדין והנאשם היא להגיש לאותה ערכאה שדנה בתיק בקשה לעיון חוזר

בנוגע למעצרו עד תום ההליכים של הנאשם. בקשה לעיון חוזר תוגש במקרים בהם נחשפו עובדות חדשות שלא היו ידועות, ולא ניתן היה לדעת עליהן בדיון הקודם, הנסיבות השתנו או כאשר חלף זמן רב מאז הורה בית המשפט על המעצר.

## זכויות עצורים עד תום ההליכים

חשוב לדעת כי לעצורים עד תום ההליכים עומדת הזכות לעיין ולבחון את חומרי החקירה, ולצורך זה אף לבקש לדחות את מועדו של הדיון בעניינם לתקופה של עד 30 ימים. סקירת הראיות באופן מקצועי על ידי עורך דינו של העצור תאפשר לבחון באם אכן קיימת עילה למעצר, והאם ניתן לשחרר את העצור.

## אי קיום תנאי בסיס

עורך דין מעצרים מנוסה ומיומן ידע כיצד להשפיע על החלטת בית המשפט לעבר דחיית בקשה למעצר עד תום ההליכים, וזאת על ידי הוכחת אי קיומם של אחד מתנאי הבסיס הנדרשים לאישורה. כך לדוגמה, ניתן להציג ראיות שיסתרו ויטילו ספק בוודאות ביצוע העבירה המיוחסת לחשוד. כמו כן, עורך הדין יציג נתונים שיעידו על אי קיום עילה למעצר, או לחילופין יציע אלטרנטיבות מידתיות הולמות - בין אם המצאת ערובות או הפרכת חזקת מסוכנות. גישה זו לא אחת מובילה לשחרור ממעצר עד תום ההליכים.

## הגשת תסקיר מעצר

במקרים מסוימים בית המשפט עשוי להורות על הגשתו של תסקיר מעצר על ידי שירותי המבחן, במטרה לסייע לו בהחלטה אם להורות על מעצרו של חשוד עד תום ההליכים. הכנה לתסקיר זה בסיועו של עורך דין פלילי יכולה להיות קריטית בתרומה לגיבוש חוות דעתו החיובית של קצין המבחן, שעשויה בהחלט להקל בתנאי המעצר ואף לבטלם.

## סיועו של עורך דין בשחרור ממעצר עד תום ההליכים

מעצר עד תום ההליכים לא רק קשה מנשוא, אלא גם שהחלטות שופטי המעצרים במקרים אלו נוטה לכך החומרה עקב הקונספציה הראשונית והמוטעית של אשמת החשוד. על כן, קיימת חשיבות מרובה לסיוע מטעם עורך דין המתמחה במעצרים אשר יפעל במלוא המרץ ובכל אמצעי קיים בחוק לביטול ההליך. להתייעצות בנושא ניתן ליצור עימנו קשר בכל שעה בטלפון **052-6885006** או באמצעות הטופס המקוון באתר ונשמח לסייע ולהציע לכם מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדכם. סודיות מלאה מובטחת.